

نکات اخلاقی از عارف کامل، حضرت آیه‌الله العظمی بهجت قدس سره

قرآن آینه بهشت و جهنم

اگر کتابی بود که عکس اشیا را نشان می داد، آن کتاب همین قرآن است که بهشت و جهنم را نشان می دهد، با این همه ما این گونه بی تفاوت هستیم و به دنیا دل بسته ایم. ای کاش ما به التفاوت چیزی بود که ارزش جدا شدن از حق و پیوستن به باطل را داشت. دنیا و مقاماتش چه ارزش دارد؟ خدا می داند که صاحبان مقامات معنوی در اوقات خلوت و مناجات چه حالی دارند، و خاموشی فکر چگونه آنها را در اثر مشاهده انوار الهی می سوزاند ولو در مدت کوتاه!

اگر کسی اهلیت داشته باشد، در و دیوار معلم او خواهند بود

معرفة‌الله، اعظم العبادات است، و همه تکالیف مقدمه معرفت خدا هستند، ولی معرفت خدا واجب و مطلوب نفسی است. اگر کسی اهلیت داشته باشد، یعنی طالب معرفت باشد و در طلب، جدیت و خلوص داشته باشد، در و دیوار به اذن الله معلمش خواهند بود؛ و گر نه سخن پیغمبر صلی الله علیه وآله هم در او اثر نخواهد کرد، چنان که در ابوجهل اثر نکرد!

گویا به کلی از «عین الله الناظرة» غافل هستیم!

اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بندگان هستند که علم و صوابشان مطرد (فراگیر) است، یعنی با داشتن مقام عصمت نه خطا می کنند و نه خطیئه. و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف عین الله الناظرة و اذنه السامعة و لسانه الناطق، و یده الباسطة؛ (چشم بینا، گوش شنوا، زبان گویا و دست گشاده خداوند) است و از اقوال، افعال، افکار و نیات ما اطلاع دارد؛ مع ذلک گویا ما ائمه علیهم السلام و به خصوص امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را حاضر و ناظر نمی دانیم، بلکه گویا مانند عامه اصلا زنده نمی دانیم و به کلی از آن حضرت غافل هستیم!

برخی کرامات و مکارم اخلاق اهل بیت علیهم السلام

فاطمه زهرا علیهاالسلام با همان وصیتی که کرد شبانه دفن شود (بحارالانوار، 387/29)، پیروز شد و پیروزاست. بعد از شهادت حضرت زینب علیهاالسلام در اسارت آن چنان مردانه خطبه می خواند که گویی در تخت سلطنت قرار دارد. امام سجاد علیه السلام در حال اسارت و در حالی که غل جامعه (بند و زنجیری که به وسیله آن دست ها را به گردن می بندند) به گردن داشت، به سایل شاهانه کمک می کند. ما چنین بزرگان (مرد و زن) داریم که همه چیز ما از آنهاست، ولی گویا آنها را نداریم!

چه قدر به مرگ نزدیکیم، ولی در فکر آن نیستیم!

انسان چه قدر به مرگ نزدیک است و در عین حال چه قدر آن را دور می پندارد و از آن غافل است! آقای حایری (آیةالله شیخ مرتضی حایری) می فرمود: «در خواب دیدم که عزرائیل به من فرمود: شما باید استراحت کنید.» با این که می دانیم خواهیم مرد؛ بلکه تنها وقت مرگ معلوم و یا مظنون ما نیست، زیرا هر شب در عوالمی از بزرخ می رویم که هیچ اختیارش دست ما نیست، چنان که قرآن شریف می فرماید: قضی علیها الموت، زمر/42؛ مرگ را به صورت حتمی بر آن نوشته است.

طواف عاشقانه بر گرد قرآن و اهل بیت علیهم السلام

خدا کند در ما عشقی پیدا شود به مجموع قرآن و عترت، تا اولاً بتوانیم یگانگی قرآن و عترت، و معجون مرکب از آن دو را بیابیم؛ و ثانیاً در مقام پیروی و عمل، با توجه به آن دو و بر محور آن دو طواف عاشقانه بنماییم، و بدانیم که آنها از هر معشوقی بیشتر شایسته عشق ورزی هستند. راجع به حضرت یوسف علیه السلام است که: «جماله فی نفسه اعلی من جماله فی بدنه، و جماله النفسانی اعظم من جماله الجسمانی، و کل نبی او وصی نبی جماله الروحانی اعظم من جمال الجسمانی» جمال درونی و باطنی او از زیبایی بدنی و جسمانی اش برتر و بزرگتر بود.

روشن است که این اختصاص به حضرت یوسف علیه السلام ندارد، بلکه جمال روحانی تمام پیامبران و اوصیا و جانشینان آنها از زیبایی جسمانی حضرت یوسف برتر و بیشتر است.

اشراف امام علیه السلام بر اعمال بندگان

گویا بنا بر این است که در عمل، خدا نادیده گرفته شود، با این که در روایت «کافی» دارد که: «در هر شهری عمودی از نور است که امام علیه السلام اعمال بندگان را در آن می بیند، و یا ملکی برای برای او خبر می آورد.» (اصول کافی 1/387) هم چنین «روح القدس» مؤید او و با او است، غیر از آن روحی که هر سال یک بار در شب قدر بر او نازل می شود. (اصول کافی 1/398) بنابراین، اگر مثلا پرده ای هم دور عمل خود بکشیم، فایده ندارد و دید امام علیه السلام نافذتر است، و در برابر چشمان واقع بین او علیه السلام مانع و حایل ایجاد نمی کند. هم چنین در روایت امام علیه السلام مقابله و محاذات (هم سویی) شرط نیست، بلکه هر جا که نشسته، بر ارضین سفلی و سماوات سبع و ما فیهن و ما بینهن اشراف دارد. خداوند متعال می فرماید: و آتیناه الحکم صبیا، مریم/12، در حال کودکی، حکم را به او عطا کردیم. و نیز می فرماید: قال انی عبداللہ آتانی الکتاب و جعلنی نبیا، مریم/30، گفت: من بنده خدایم، خداوند به من کتاب عطا کرده و پیامبر قرار داده است. اگر مسئله امام شناسی بالا رود، خداشناسی هم بالا می رود؛ زیرا چه آیتی بالاتر از امام علیه السلام؟! امام آینه ای است که حقیقت تمام عالم را نشان می دهد؟!!

اعمال ما محفوظ، و عکس برداری شده است

ما را شناخته اند، اعمال ما محفوظ است و عکس برداری شده است. خداوند متعال از زبان مجرمین می فرماید: مال هذا الكتاب لا یغادر صغیرة و لا کبیرة الا احصها و وجدوا ما عملوا حاضرا، کهف/49، این چه کتابی است که هیچ عمل خرد و بزرگی را فرو نگذاشته مگر آن که برشمرده است. و آنچه را انجام داده اند حاضر می یابند. آیا شهادت دست و پا و دیگر اعضا و جوارح، (نور/24)، (یس/65) و (فصلت/20-22) شوخی است؟!!

لزوم پرسیدن مسایل و شبهات از اهل آن

اگر در امور دینی و یا عقیدتی اشکالی داری، برو از اهلش بپرس تا اشکالت برطرف شود. انسان گاهی در امر دین اشکالی به نظرش می رسد و یا شبهه ای به او القا می شود گمان می کند که آن اشکال لاینحل است و دیگر جوابی ندارد و پیش خود و بدون مراجعه به اهل آن قضاوت می کند و می گوید: پس دین باطل است و ایراد دارد. چگونه از اهل دین و اهل علم می ترسی و نزد آنها نمی روی و از آنها سؤال نمی کنی، ولی از خود شبهه و اشکال نمی ترسی که چه بسا موجب نابودی و هلاک دایمی تو گردد؟!!

حدیث ثقلین و اثبات غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

«حدیث ثقلین» از ادله اثبات غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است، زیرا در آن حدیث می فرماید: انهما لن یفترقا، مسند احمد/3/14، قرآن و عترت از هم جدا نمی شوند. یعنی چه حاضر باشند یا غایب. اگر کسی این حدیث را تحقیق و معنای آن را تحصیل کند، مسئله غیبت خیلی برای او واضح خواهد بود؛ زیرا در غیر این صورت، «لزم الانفکاک بین القرآن و العتره»؛ (لازمه آن جدایی بین قرآن و عترت خواهد بود).

عنايات امام رضا عليه السلام به زياران خود

دیده و شنیده شده است که اشخاصی در مشاهده مشرفه به امامی که صاحب ضریح است سلام کرده و جواب سلام را شنیده اند. شخصی گفته است: هر وقت برای زیارت حضرت امام رضا علیه السلام به مشهد مشرف می شوم (شاید در هر سال یک زیارت بیشتر نمی کرده است). در هر بار در زیارت اول، با وجود ازدحام جمعیت، تا ضریح راه برایم باز می شود، به ضریح نزدیک می شوم و زیارت می کنم، و حضرت رضا علیه السلام خرجی راه و حتی مقداری پول برای خرید سوغات را نیز به من می دهند. در خانه ای که ما (حضرت آیه الله بهجت قدس سره) در مشهد بودیم نیز علویه ای بود که می گفت: هر وقت که برای

زیارت به حرم می روم، برای من هم راه به سوی استلام (بوسیدن ضریح و دست کشیدن بر آن) ضریح باز می شود.

علت غیبت امام زمان (عج) خود ما هستیم

سبب غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خود ما هستیم، زیرا دستمان به او نمی رسد، وگرنه اگر در میان ما بیاید و ظاهر و حاضر شود چه کسی او را می کشد؟! آیا جنیان آن حضرت را می کشند، یا قاتل او انسان است؟! ما از پیش در طول تاریخ ائمه علیهم السلام امتحان خود را پس داده ایم که آیا از امام تحفظ، و اطاعت می کنیم، و یا این که او را به قتل می رسانیم؟! انحطاط و پستی انسان به حدی است که قوم حضرت صالح علیه السلام ناقه صالح را با این که وسیله ارتزاق و نعمت آنها بود، پی کردند، چنان که قرآن کریم درباره آن می فرماید: لها شرب و لکم شرب یوم معلوم، شعرا/155، یعنی، یک روز آب سهم شما باشد و روز دیگر سهم آن. آن ناقه، یک روز آب چاه را می خورد و در عوض به آنها شیر می داد! بنابراین، همان گونه که ممکن است عقلا خزینه و انبار نعمت خود را نابود کنند، هم چنان که ناقه صالح را کشتند، امکان دارد که ما انسان های عاقل! نیز امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را که تمام خیرات از او است و از ناقه صالح بالاتر و پر فیض تر است برای اغراض شخصیه خود به قتل برسانیم!

روایاتی ناب درباره آثار نماز

در فضل نماز فعلا روایتی بالغ تر و رساتر از این روایت در نظرم نیست که می فرماید: الصلاة معراج المؤمن (بحارالانوار/247/79 و 303)، نماز، معراج و نردبان ترقی مؤمن است. هم چنین در روایت داریم: لو يعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله، ما انفتل من صلاته. این عبارت برگرفته از دو روایت است: الف «لو يعلم المصلی ما فی الصلاة ما انفتل»؛ کافی/265/3. ب «لو يعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله، ما سره ان یرفع رأسه من سجوده»؛ مستدرک الوسائل/80/3 اگر نمازگزار می دانست که از جلال الهی چه اندازه او

را فرا می گیرد، هرگز از نماز روی بر نمی گرداند. و نیز از حدیث «کل ش، من عملک تبع لصلاتک» نهج البلاغه/383؛ (تمام اعمال تو در قبول یا در تابع نمازت می باشد.) معلوم می شود که نماز از همه اعمال عبادی بالاتر است؛ اما از حدیث «لم یناد بش، کما نودی بالولایة» اصول کافی/21/2؛ (به هیچ چیز به اندازه ولایت فرا خوانده نشده است.) استفاده می شود که ولایت از بین عبادات خمس (نماز، روزه، حج، و ولایت) از همه بالاتر است، علت آن چیست؟ آیا به اعتبار این که ولایت از عقاید و اصول است؟ و صلاة فرعیست دارد؟ یا به اعتبار تلازم ولایت است با آنچه مؤمن نمازگزار در نمازها تحصیل می کند؟

راه تحصیل کمالات

ما می دانیم که مقامات بسیاری از علما از همین تعلیم و تعلم و نوشتن ها و اشتغال به تحصیل در حوزه های علمیه به دروس معمول در حوزه ها و نیز عمل به مستحبات معمول به حاصل شده است، و کار دیگری نداشته اند. به طور یقین همین ها بوده ولی در عین حال اهل کرامات بوده اند! اگر بنده هم کرامات و مقامات آنها را ندیده بودم، به طور یقین می گفتم که چنین مقامات را نداشته اند. تازه آنها از اساتید و بزرگان پیشین چه چیزها نقل می کردند!

علمای بالله و عالمان بی عمل

شیخ ما (آیه الله العظمی غروی اصفهانی) از آقای سیدصدر رحمه الله پرسید: منظور از «علما» در آیه انما یخشی الله من عباده العلماء فاطر/28، از میان بندگان تنها دانشمندان از خدا بیم دارند. چیست؟ ایشان فرمود: «علمای بالله» مراد است، نه عالم به چند اصطلاح، زیرا در آیه کلمه «انما» آمده است. (که دلالتی برانحصار می کند، و عموم از آن استفاده نمی شود تا همه عالمان را شامل گردد) وای بر ما اگر روزی بیاید که اسرار پنهان ما زیرورو شود و معلوم گردد که از اهل دین نیستیم، و تنها دنیای خود را آباد کرده ایم، و با این هیکل و لباس و مقام، اعمال و رفتار و اقوال ما به صورت غیرمستقیم سبب انحراف

دیگران شده و حال این که فرموده اند: کونوا دعاء للناس بغير السننکم، اصول کافی/78/2، با غیر زبانتان مردم را به سوی دین و خدا دعوت کنید، زیرا اگر به قیامت یقین نداشته باشیم، معذور نیستیم، زیرا به ما گفته می شود: «افلا تعلمت؟» بحارالانوار/177/1، چرا یاد نگرفتی؟ و اگر به آن یقین داشته باشیم ولی به مقتضای آن عمل نکنیم، باز معذور نخواهیم بود و به ما گفته می شود: «افلا عملت؟» بحارالانوار/177/1، چرا عمل نکردی؟ در روایتی از امیرمؤمنان علی علیه السلام آمده است: عالم بی عمل، وقود النار، یعنی آتشگیره و هیزم آتش جهنم خواهد بود، بحارالانوار/111/2.

مقام و منزلت و امور اختصاصی حضرت زهرا علیهاالسلام

با این که روایات حضرت زهرا علیهاالسلام کمتر از بقیه معصومین علیهم السلام است، ولی فاطمه زهرا علیهاالسلام صاحب مصحف است. (اصول کافی/238/1)، و همان روایات کم که از ایشان رسید بسیار پراهمیت است. از جمله در روایت است که زنی به خدمت آن حضرت آمد و مسئله پرسید و از مزاحمتی که به ایشان داده بود عذر خواست. حضرت فرمود: «اجر و پاداش معلم مانند کسی است که با زحمت به قله کوهی بالا رود و در آنجا یک گونی طلا به دست آورد» (مستدرک الوسائل/317/17)، کارهایی که ایشان نموده و یا دستور داده انجام شود نیز عجیب است، از جمله وصیت آن حضرت به این که علی علیه السلام او را از روی پیراهن غسل بدهد، و شبانه دفن کند، و افراد مشخص در تشییع جنازه او حاضر نشوند (وسائل الشیعه/159/3)، و نیز دستور ساختن تابوت تا به هیچ وجه بدنش معلوم نشود (وسائل الشیعه/220/3)، و نیز درست کردن تسبیح سی و چهار، یا صد دانه ای، تا در حال اشتغال به کارهای خانه، به راحتی ذکر بگوید. (من لایحضره الفقیه/320/2)، هم چنین مثل شیر، جواب ابی بکر را داد که: «ارث اباک و لارث ابی؟» این انت من قوله تعالی: و ورث سلیمان داوود (نمل/16) (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید/251/16 و 257). آیا تو از پدرت ارث میبری و من نمی برم؟ پس معنای این آیه شریفه که «سلیمان از داوود علیهما السلام ارث برد»، چه می شود؟

لزوم احتیاط در فتنه های آخرالزمان

سؤال: از حضرت رسول صلی الله علیه وآله درباره آخرالزمان و فتنه های آن نقل شد که فرموده اند: تشخیص تکلیف در آن زمان مشکل است. پس چه باید کرد؟

جواب: اگر به دست آوردن تکلیف مشکل باشد، احتیاط کردن که مشکل نیست. باید توقف کرد و احتیاط نمود. ریختن خون مردم و هتک اعراض آنها و از بین بردن اموال و دین آنها شوخی نیست، برای ما اتمام حجت شده است.

مرجع فقید جهان تشیع از منظر شاگردان و ارادتمندان

تعدادی از شاگردان و ارادتمندان مرجع عظیم الشان، حضرت آیه الله العظمی بهجت قدس سره و مسئولان حوزوی و کشوری در گفت و گو با مرکز خبر حوزه به تبیین جلوه هایی از شخصیت والای آن ستاره تابناک آسمان فقاقت و معنویت پرداختند. آنچه در پی می آید گزیده ای از این نظرات است.

برکات ایشان در تمام ابعاد سرشار بود

آیه الله یزدی، دبیر شورای عالی حوزه: حضرت آیه الله بهجت تمایلی به صدور اطلاعیه در مناسبت های گوناگون و طرح تفصیلی مباحث اجتماعی سیاسی نداشتند اما ایشان در این گونه مسایل صاحب مبنا بودند و غیرمستقیم با ارشادات خود نسبت به مسایل مهم کشوری اهتمام خاص داشتند. در قضاوت کردن نسبت به افراد باید دقت نظر داشته باشیم. قبل از پیروزی انقلاب، مسجد ایشان از مراکز پرجمعیت بود که اکثر انقلابی ها در آن جا تجمع داشتند و اینجانب در همان دوران در آن مسجد با روحیه این مرد بزرگ آشنا شدم. حضرت آیه الله بهجت عرفان و سیاست را با هم جمع کرده بودند؛ به امام (ره) و انقلاب علاقه داشتند و در مقاطعی چون انتخابات و دوران دفاع مقدس با تعبیر کوتاهی نظر خود را بیان می کردند. مقام معظم رهبری هم علاقه خاصی به حضرت آیه الله بهجت

داشتند و نباید این گونه تصور شود که ایشان از مسایل، دور بودند. شخصیت والای ایشان تنها در فقاہت یا اخلاق و عرفان محصور نبود بلکه شخصیت جامعی بودند که برکات ایشان در تمام ابعاد سرشار بود و تعبیر رهبر معظم انقلاب مبنی بر بی پایان بودن برکات معنوی مرحوم آیةاللہ بہجت، حقیقت مطلب را در این زمینه بیان می کند. شرایط زندگی آن مرحوم قبل و بعد از اعلام مرجعیت هیچ تفاوتی نکرد و در عمل نشان دادند که شخصیتی وارسته هستند. حضرت آیةاللہ بہجت وزنه ای سنگین برای حوزه های علمیه بودند و شاگردان و حتی کسانی که ارتباط مستقیم نداشتند، از ایشان کسب فیض می کردند و از حیث علمی و اخلاقی تاثیر می پذیرفتند. به نسل جوان حوزه و مدیران حوزه عرض می نمایم که باید به تربیت چنین شخصیت هایی در مجامع حوزوی توجه داشت و برای آن برنامه ریزی کرد.

مباحث اخلاقی آیةاللہ العظمی بہجت در حوزه های علمیه تدریس می شود

آیةاللہ مقتدایی مدیر حوزه علمیه قم: مباحث اخلاقی مرحوم آیةاللہ العظمی بہجت جمع آوری و طبقه بندی شده و برای تدریس در حوزه های علمیه به کتاب درسی تبدیل می شود. مطالب و مباحث آن مرحوم باید زنده باشد و مواظب ایشان جمع آوری شود تا طلاب سطوح مختلف از آن بهره مند گردند. فقدان این فقیه وارسته، خسارت سنگینی برای حوزه های علمیه است. ایشان از شاگردان مبرز علمای بزرگ نجف و قم بودند و از نظر اخلاقی و تقوا در جایگاه بسیار بالایی قرار داشتند. و وضع معیشتی ایشان در اوج مرجعیت، به اندازه یک طلبه معمولی بود. حضرت آیةاللہ بہجت معلم اخلاق برای همگان به ویژه حوزه های علمیه بودند. گاهی بیانات و مواظب ایشان یک فرد را منقلب می کرد و مسیر زندگی وی را تغییر می داد. حضرت آیةاللہ بہجت شاگردان مبرز تربیت کردند و برخی از شاگردان ایشان دروس خارج و سطوح عالی را تدریس می کنند و بعضی هم چون استاد خویش، جامع علم و عمل هستند.

توجه به شخصیت آیه‌الله العظمی بهجت از نشانه های رشد فکری مردم است

آیه‌الله حائری شیرازی: آیه‌الله العظمی بهجت از نظر علم و تقوا ممتاز بود و از مراجع تقلیدی بودند که اخلاق و عرفان را از مرحوم آیه‌الله قاضی و استنباطات اصولی و فقهی را از مرحوم آیه‌الله کمپانی به حد اعلی کسب کرده و از نظر علم و تقوا ممتاز بودند. توجه به شخصیت آیه‌الله العظمی بهجت از نشانه های رشد فکری مردم است. مردم به دنبال عالم جامع حرکت می کنند، این که این عالم اهل کلام دیار و سرزمین می باشد، برای آنها مهم نیست و این به معنای رشد فکری مردم است. مردم همواره به دلیل ساده زیستی مراجع و علما از آنان تبعیت می کنند.

در تمام علوم اسلامی جامعیت داشتند

آیه‌الله گرامی: حضرت آیه‌الله بهجت نه تنها در فقه، بلکه در تمام علوم اسلامی از جمله اصول، تاریخ، فلسفه و کلام جامعیت داشتند. ایشان در سنین جوانی در درس آیه‌الله العظمی بروجردی شرکت کردند و با تلاش و کوشش علمی و طرح اشکالات دقیق به جایگاه ویژه ای دست یافتند.

بعد عرفانی حضرت آیه‌الله بهجت ناشناخته مانده است

آیه‌الله حسینی بوشهری، نایب رئیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم: مرحوم آیه‌الله العظمی بهجت علم و عمل را با هم آمیخته بود. لذا کلام او پر جاذبه و تاثیرگذار بود. گاهی یک جمله ایشان، مخاطب را وادار می کرد ساعت ها بیندیشد و همان یک جمله، سرنوشت فرد را تغییر می داد. بعد عرفانی حضرت آیه‌الله بهجت ناشناخته مانده است. ایشان از هر جهت وابسته به پروردگار عالم بود. شاگردپروری از دیگر ویژگی های بارز مرحوم آیه‌الله العظمی بهجت بود. ایشان بیش از آنکه بخواهند افراد را با اقوال گوناگون آشنا کنند، سعی می کردند با تفکر و اندیشه، حقیقت مطلب را دریابند و شاگردان را وادار به اندیشه می کردند. تیزبینی و بصیرت آیه‌الله العظمی بهجت نیز بسیار قابل توجه بود. با

مراجعه به سیره این فقیه وارسته، به عظمت روحی ایشان پی می بریم. مرحوم شهید مطهری به واسطه همین تیزبینی و توجه عمیق علمی آیه‌الله العظمی بهجت، بر حضور در درس ایشان تأکید می کرد. این عالم جلیل القدر از دوران جوانی در حوزه های بزرگی چون کربلا و نجف به عنوان یک چهره ساخته شده مطرح بود و حق بزرگی بر حوزه های علمیه دارد.

عاشق اهل بیت (ع) بود

آیه‌الله احمدی فقیه: حضرت آیه‌الله بهجت از افتخارات حوزه های قم و نجف بود و فقه‌های بسیاری تربیت نمود. ایشان علاقه فراوانی به فقه اهل بیت علیهم السلام و فروعات فقهی داشت و از شاگردان آیه‌الله العظمی غروی اصفهانی بود که کمتر کسی می تواند به دروس آنها راه یابد. بنده در طول سال های ارتباط با این فقیه عالیقدر، جز تلاش علمی و عشق و ارادت به اهل بیت علیهم السلام از ایشان ندیدم.

مروج اخلاق اسلامی به دور از تحجر

آیه‌الله احمد بهشتی، عضو مجلس خبرگان رهبری: اخلاق و سلوک آیه‌الله العظمی بهجت، مردم را مجذوب و علاقه مند روحانیت می کرد. ایشان برای عموم مردم بویژه طلاب و روحانیون ساده و بی آرایش بود و همین امر سبب شد عبودیت و علاقه مردم به روحانیت بیشتر شود. علت گرایش مردم به ایشان، ساده زیستی و عمل به علم خود بود؛ جامعه تشنه رفتار زاهدانه و به دور از تحجر است و آیه‌الله العظمی بهجت این نوع اخلاق را ترویج می داد. ایشان سال ها از محضر بهترین اساتید حوزه های علمیه قم و نجف استفاده کرده و خود نیز صاحب سبک و روش بودند. ایشان در نهایت سادگی و بدون تعلق به تشریفات دنیوی زندگی خود را گذراندند و تمام عمرشان به دور از تظاهر در نهایت ساده زیستی بودند.

ارتباط و اتصال جدی به ائمه (ع) داشت

حجة الاسلام والمسلمین آشتیانی، معاون جامعه و مردم جامعه مدرسین: امام خمینی قدس سره راه عزت، ارتقا و تقویت اسلام را برای مردم باز کردند و آیه الله العظمی بهجت نیز آن را تقویت می کردند. فقدان این مرجع بزرگ ضایعه ای سنگین است و با رحلت چنین افرادی گویا بر زمین نقصی وارد شده است. به دلیل علاقه ای که آن مرحوم به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها داشتند جوانان نیز به او علاقه مند می شدند. وابستگی، ارتباط و اتصال حضرت آیه الله بهجت به ائمه علیهم السلام جدی بود و به خاطر همین ارتباط، محبت او در دل مردم جای گرفت.

نگاه به ایشان میل به خوب شدن را در همه ایجاد می کرد

حجة الاسلام والمسلمین جمشیدی قائم مقام حوزه علمیه قم: منش عرفانی آیه الله العظمی بهجت مخالف مرید پروری بود. توجه آیه الله العظمی بهجت به اصول و ضوابط شرعی و پرهیز ایشان از مرید پروری و امثال آن، باب دکان داری عرفان های دروغین را بسته بود. ایشان در اوج مکانت معنوی و جایگاه علمی، به زخارف دنیا بی توجه بودند و روش و منش ایشان باید برای همگان، الگو باشد. صبغه معنوی و عرفانی و زندگی زاهدانه آیه الله العظمی بهجت بقیه ابعاد زندگی ایشان را تحت الشعاع قرار داده است. ایشان دارای شخصیت علمی عمیق و تبحر در فقه و اصول بودند و در کربلا و نجف از محضر اساتیدی که آرای آنها نقش محوری در حوزه های علمیه دارد، بهره مند شده بودند. آیه الله العظمی بهجت با تربیت معنوی نزد مرحوم آیه الله العظمی قاضی و دیگر اساتید بزرگ نجف، در همان سنین جوانی به درجه اجتهاد و کمالات معنوی نائل آمدند و با بهره مندی از محضر آیه الله العظمی بروجردی در ایران، این شخصیت ورزیده علمی و مهذب، در حوزه علمیه قم نقش آفرینی کردند و شاگردان بسیار موجه و صاحب جایگاهی همچون آیه الله مصباح یزدی را تحویل حوزه های علمیه دادند. آیه الله العظمی بهجت، هدایت معنوی بخش

زیادی از مردم را بر عهده داشتند و جزو مراجع پر مقلد و پر مراجعه بودند و نمونه مجسم یک عالم زاهد و وارسته به شمار می رفتند. نگاه به ایشان، میل به خوب شدن را در همه ایجاد می کرد و هرکس به تناسب ظرفیت خود از شخصیت معنوی ایشان بهره می برد.

به مدح ایشان اکتفا نکنیم

دقت نظرهای علمی و توجه عمیق شان به زهد را سرلوحه امور خود قرار دهیم

حجة الاسلام والمسلمین عبداللهی، عضو جامعه مدرسین و شورای عالی حوزه: آیه الله العظمی بهجت ابعاد مختلف علمی و سلوک عرفانی را جمع کرده بود. دقت نظر ایشان در زمینه مباحث علمی بویژه فقه و اصول در آثار ایشان مشهود است. بعضا فقاقت آیه الله بهجت مورد غفلت واقع می شود، در حالی که بخش قابل توجهی از عمر ایشان صرف تحقیق می شد و ایشان در عرصه فقه و اصول اهل نظر بودند. این فقیه وارسته در عین حال به تمام معنا عابد و زاهد بودند و عملا هیچ گونه وابستگی به دنیا و عناوین آن نداشتند. حضرت آیه الله بهجت راه رسیدن به خدا را توجه به نماز و اوامر و نواهی الهی می دانستند و برخلاف برخی افراد که راه های غیرعادی را برای سیر و سلوک معرفی می کنند، همواره به همان اذکار و دعاهایی که از اهل بیت علیهم السلام به ما رسیده، سفارش می کردند. توجه به زیارت عاشورا و توسل به ائمه اطهار علیهم السلام از ویژگی های مرحوم آیه الله العظمی بهجت بود و حوزه های علمیه باید تلاش کنند از ابعاد گوناگون شخصیتی آن فقیه عالی مقام الگوگیری نمایند. نباید تنها به مدح ایشان اکتفا کنیم، بلکه باید دقت نظرهای علمی و توجه عمیق شان به زهد را سرلوحه امور خود قرار دهیم.

اسطوره تقوا و اسوه اخلاق

آیه الله مهمان نواز، امام جمعه بجنورد: رمز موفقیت آیه الله العظمی بهجت بی آلاشی در بندگی و خداترسی بود. ایشان از لحاظ علمی، عالمی صاحب نظر و فقیهی جامع شرایط بودند که در اخلاق و عرفان نیز به کمال رسیده بودند. آیه الله العظمی بهجت، اسطوره تقوا

و اسوه اخلاق بودند، تقوا و عرفان ایشان در اقامه نمازشان قابل رویت بود. این عالم ربانی، همواره مورد قبول سایر فقهای بزرگوار بوده و به عنوان عالم زاهد و پرهیزگار شهره عام و خاص بودند.

نسل جوان را شیفته عرفان ناب اسلامی کرد

حجة الاسلام والمسلمین سلیمانی، نماینده ولی فقیه در استان سیستان و بلوچستان: آیه الله العظمی بهجت، عالم و عارف کامل بودند و طی نیم قرن، از استوانه های کم نظیر حوزه های علمیه جهان تشیع به شمار می رفتند. ایشان جزو وارثان تراث گران بهای فقه و فقاہت تشیع در این برهه از زمان بودند. استفاده از محضر عارف بزرگ حضرت آیه الله قاضی، به بهترین شکل و نوشیدن از آب زلال معارف اهل بیت علیهم السلام، وجود تشنه آیه الله العظمی بهجت را سیراب و شایستگی های بسیار والایی به ایشان داد و این مرد بزرگ، نسل جوان را شیفته عرفان ناب اسلامی کرد و وابستگی نسل جوان به اندیشه های ایشان واقعا شگفت آور بود. ایشان تجلی عرفان عملی جهان تشیع بود و اگر جامعه بخواند به دنبال عرفان واقعی برود، می تواند تبلور آن را در شخصیت آیه الله العظمی بهجت بیابد. ایشان هم چون امام خمینی قدس سره فقه نظری را با فقه عملی آمیخت.

هدایت الهی

این مرد بزرگ را یک عمر همراهی کرد

حجة الاسلام والمسلمین واعظی، نماینده ولی فقیه در استان زنجان: اگر تهذیب نفس در انسان به رشد عالی و کامل برسد، عصاره اش آیه الله العظمی بهجت می شود. این عالم بزرگوار با بصیرت ویژه، زندگی شخصی و تحصیلی خود را آغاز کردند و در عین حال که با جدیت تمام در مقام تحصیل کوشیدند، از تهذیب نفس نیز غافل نبودند. هدایت الهی این مرد بزرگ را یک عمر همراهی کرد، ایشان در دوران تحصیل، اساتید بزرگی هم چون مرحوم آیات عظام قاضی و کمپانی را درک کردند و همچون آنان عنصری مستثنی برای

حوزه های علمیه شدند. با این که ره توشه ایشان چیزی جز علم و عمل نبود، در حوزه چون خورشید فروزانی نور افشانی می کردند و فضلا و اساتید از وجود ایشان بهره مند می شدند. گرایش جوانان به این عالم عارف جز یک گرایش فطری و عقلی نمی تواند باشد، زیرا که فطرت الهی آنان را وادار می کند تا این جوانان به انسان هایی روی آورند که مربیان الهی هستند. انسان عاقل وجود چنین شخصیت هایی را غنیمت و فرصتی می داند و عقل به انسان اجازه نمی دهد از وجود چنین خورشید فروزانی بی بهره بماند. حوزه درسی و تدریس ایشان بالغ و جامع بود و در تحقیق مسائل مختلف فقهی و اصولی دقت نظرشان مورد اتفاق همه علما و فضلا بود.

بیش از گفتار به رفتار دعوت می کردند

حجة الاسلام والمسلمین هادوی تهرانی: حضرت آیه الله بهجت، اسوه تقوا و خودسازی و جامع علم و عمل بودند. حضور در محضر این بزرگوار بدون آنکه مطلبی بیان بکند، یادآور خدای تبارک و تعالی بود و نگاه به ایشان، انسان را به یاد خدا می انداخت. این فقیه ربانی، بیش از گفتار به رفتار دعوت می کردند و مصداق بارز «کونوا دعاة الناس بغیر السننکم» بودند. ایشان در بحث های علمی، دقت های خاص خودشان را داشتند و ضمن احترام به بزرگان فقه و اندیشمندان جهان اسلام، از حریت و آزادی فکری برخوردار بودند و نقد علمی می کردند. فقدان ایشان ثلمه ای است که قابل جبران نیست.

اعتبار و پشتوانه محکمی برای جهان شیعه

حجة الاسلام والمسلمین صدیقی: شیخ الفقها، صفوة الاولیا، جمال السالکین، حضرت آیه الله العظمی بهجت، شخصیتی کم نظیر در جهان اسلام و اعتبار و پشتوانه محکمی برای جهان شیعه، نظام اسلامی و مقام معظم رهبری بودند و علاقه رهبری به ایشان از سال ها قبل است.

اسوه عمل به روایات بودند

حجة الاسلام والمسلمين غرويان: آية الله العظمى بهجت اسوه عمل به روايات بودند و ارتحال ایشان لطمه بزرگی برای حوزه های علمیه است. درباره دنیاگریزی مطالب زیادی در آیات و روایات وجود دارد و ایشان با زهد و تقوا به همه آنها عمل می کرد. ایشان تمام عمر خود را برای خدا کار کردند و این بزرگترین درس برای عموم مردم بویژه طلاب است. هر جا نام ایشان برده می شد بلافاصله ذهن انسان به سوی تقوا و معنویت می رفت و این نکته بسیار مهمی است.

توصیه همیشگی ایشان عمل به دانسته ها بود

حجة الاسلام والمسلمين نائینی: روش مرحوم آية الله العظمى بهجت در تدریس علمی منحصر به فرد بود و احتیاج به واسطه تقریر داشت تا قابل فهم مبتدی باشد. ایشان روایت را به صرف ضعف سند رد نمی کردند و روش اجتهاد ایشان بسیار نزدیک به روش قدمای از اصحاب بود. تعبد اخلاقی، بی توجهی به ظواهر دنیا، عنایت ویژه به عزاداری اهل بیت علیهم السلام و تدریس علمی تا آخرین روزهای حیات، از بارزترین خصایص اخلاقی مرحوم آية الله العظمى بهجت محسوب می شد و توصیه همیشگی ایشان به کسانی که به دنبال دستورالعمل بودند، عمل به دانسته ها بود.

جز خدا را نمی دید

حجة الاسلام والمسلمين رئیسی، معاون اول قوه قضائیه: مسئولان نظام هرگاه به محضر حضرت آية الله بهجت می رفتند، معظم له آنها را به خدمت به همه تشویق می کردند. از ویژگی های مهم آية الله العظمى بهجت، اخلاق کریمه ایشان بود که زبانزد خاص و عام است. این عالم فقید در طی طریق و رسیدن به مدارج عالی، روح اخلاقی و عرفانی به مرحله ای رسیده بود که جز خدا را نمی دید و در واقع تحقق مصادیق کلمات معصومین علیهم السلام بود که فرموده اند: کسی که به مرحله ای از عبودیت برسد که جز خدا را نبیند، دست و زبان او خدایی خواهد شد. آية الله العظمى بهجت در عین حال که به مراتب

عالی عرفان رسیده بود، عمیقاً به امام، انقلاب و مقام معظم رهبری عشق می ورزید و با تمام وجود از انقلاب دفاع می کرد. علاقه مردم به این مرجع تقلید در راستای دلدادگی به خداست و کسی که دل به خدا دهد خداوند دل های مردم را عاشق او می کند. سلوک حضرت آیه الله بهجت، برای همه مردم و مسئولان درس است.

پدر معنوی حوزه های علمیه به شمار می آمدند

حجة الاسلام والمسلمین حکیم الهی، معاون بین الملل جامعه المصطفی العالمیه: حضور پرشکوه مردم در مراسم باشکوه و به یاد ماندنی تشییع پیکر پاک حضرت آیه الله العظمی بهجت، در طول سال های اخیر کم نظیر است. خلوص نیت این مرد الهی، همه مردم، اعم از پیر و جوان و زن و مرد را از داخل و خارج کشور به قم کشاند و صحنه های به یاد ماندنی ای خلق شد. حضرت آیه الله بهجت علم و عمل را با هم عجین کرده بودند و به عنوان یک عالم برجسته، عارف و سالک پدر معنوی حوزه های علمیه به شمار می آمدند. تلمذ در محضر استوانه های علمی قم و نجف و تحویل دادن چندین فقیه برجسته به حوزه های علمیه، از عنایات الهی به این عالم ربانی بود. تسلط معظم له بر تمامی رشته های علوم اسلامی از ایشان شخصیتی جامع و مفید برای جهان تشییع ساخته بود.